

8 Nisan 2022

ANAYASA MAHKEMESİ'NİN 2020/20874 BAŞVURU NUMARALI BİREYSEL BAŞVURU KARARI HAKKINDA BİLGİ NOTU

Anayasa Mahkemesi'nin 07.04.2022 tarihli ve 31802 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 02.02.2022 tarihli ve 2020/20874 başvuru numaralı "Ümit Karaduman Başvurusu" kararında, tutuklu olan Başvurucu'ya gelen veya Başvurucu tarafından gönderilen mektupların Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'ne ("UYAP") kaydedilmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı ile haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine karar verilmiştir.

I. OLAYIN ÖZETİ

Başvurucu, silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanmış olup İnfaz Kurumu'nda tutuklu olarak bulunmaktadır. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün 10.10.2016 tarihli Genelgesi ("**Genelge**") ile infaz kurumunda bulunan hükümlü ve tutukluların resmi makamlara veya savunması için avukatına verdiği kapalı zarf içindeki mektup ve faksler hariç olmak üzere tüm mektup, faks ve dilekçelerin taranmak suretiyle UYAP'a kaydedilmesi gerektiği ülke genelindeki infaz kurumlarına başsavcılıklar aracılığıyla iletilmiştir. İnfaz kurumları da Genelge içeriğine uygun uygulama başlatmıştır. Başvurucu'nun gönderdiği ve kendisine gelen mektuplar da anılan Genelge kapsamında UYAP'a kaydedilmiştir.

Başvurucu, gönderdiği ve kendisine gelen mektupların UYAP'a kaydedilmesi uygulamasının sonlandırılması ve kayıtların silinmesi talebiyle İnfaz Hakimliği'ne başvurmuştur. Başvurucu dilekçesinde, kendisine gelen ve gönderdiği mektupların kalıcı bir şekilde sisteme kaydedilmesinin yasal dayanağı olmadığını, bu uygulamaya son verilmesine ve kayıtların silinmesine dair taleplerine İnfaz Kurumu tarafından cevap verilmediğini vurgulayarak özel hayata saygı hakkı ile masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

İnfaz Hakimliği, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un ("**Kanun**") m. 68/2 hükmünde, hükümlü tarafından gönderilen ve kendisine gelen mektup, faks ve telgrafların mektup okuma komisyonu, komisyon bulunmaması halinde ise kurumun en üst amirince denetleneceğinin düzenlendiğini vurgulamıştır. Somut olayda anılan hükme göre işlem yapıldığından, bu uygulamanın Anayasa'ya aykırı bulunmadığını ifade etmiştir. Karar kesinleşmiştir.

Bu esnada, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nun 14.09.2020 tarihli ve 2020/403 sayılı kararı ile, kayıt işleminin sınırsız ve koşulsuz olduğunun kabulünün mümkün olmaması, Kanun ile Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'te ("**Tüzük**") yer alan kurallar çerçevesinde verilen denetleme yetkisinin kapsam ve sınırları içinde ve bunu ihlal etmeyecek şekilde düzenlenmesi gerektiği, anılan düzenlemenin herhangi bir sakınca içermeyen, tamamen özel nitelikte olan ve kişisel mahremiyet kapsamında bulunan mektupların dahi zaman ve nitelik sınırlaması olmaksızın elektronik ortama kaydedilmesi sonucunu doğuracağı, tutuklu ve hükümlülerin yargısal süreçlerle hiçbir ilgisi olmayan kişisel verilerini de içerebilecek olan özel yazışmaların herhangi bir kriter olmaksızın UYAP'a kaydedileceğinin öngörüldüğü, ayrıca sistemde ne kadar süreyle saklı tutulacağı, bunların üçüncü kişilerin erişimine ve kullanımına açılıp açılmayacağı, infaz kurumu tarafından hangi mercilerle paylaşılıp paylaşılmayacağı ve bunun nasıl olacağı hususlarında belirsizlik olması gerekçeleriyle anılan Genelge'nin yürütmesinin durdurulmasına karar verilmiştir.

II. İLGİLİ HUKUK

Ulusal Mevzuat: 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu m. 1, m. 3, m. 5, m. 6, m. 28; 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu m. 38/A, Bakanlık Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığının 10.11.2011 tarihli ve 124/1 sayılı Genelgesi 1-3-5-15, Kanun m. 68, Tüzük m. 122, m. 123, 1721 sayılı Hapishane ve Tevkifhanelerin İdaresi Hakkında Kanun m. 2/E, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 19.01.2021 tarihli Genelgesi 1-2-3.

Uluslararası Mevzuat: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi m. 8, 28.01.1981 tarihli Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi m. 2/a, m. 6, m. 9, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Üye Devletlere Avrupa Cezaevleri Kuralları Hakkında REC (2006) 2 sayılı tavsiye kararının hükümlü ve tutukluların dış dünya ilişkilerine dair kısmı (24.1, 24.2, 24.3, 24.4, 24.5)

Uluslararası İctihat: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Leander/İsveç, B. No: 9248/81, 26/03/1987, § 59 ve § 48; Kopp/İsviçre, B. No: 23224/94, 25.03.1998, § 53; Amann/İsviçre, B. No: 27798/95, 16.02.2000, § 69; Rotaru/Romanya, B. No: 28341/95, 04.05.2000, §§ 43, 44, 46; S. ve Marper/Birleşik Krallık, B. No: 30562/04, 30566/04, 04.12.2008, § 67; Silver ve diğerleri/Birleşik Krallık, B. No: 5947/72...25.03.1983, §§ 85-90 ve § 98; Klass ve diğerleri/Almanya, B. No: 5029/71, 06.10.1978, §§ 42-55; Campbell/Birleşik Krallık, B. No: 13590/88, 25.03.1992, § 34 ve § 45; Mehmet Nuri Özen/Türkiye, B. No: 15672/08....11.01.2011, § 51 kararları.

III. ANAYASA MAHKEMESİ'NİN DEĞERLENDİRMESİ

Anayasa Mahkemesi, Kemal Karanfil kararına (Kemal Karanfil, B. No: 2017/24776, 24.05.2018, § 48) atıfla, Başvurucu'nun dış dünyayla iletişimini sağlayan yazışmaların bazı istisnalar haricinde kurum idaresi tarafından denetlenerek UYAP'a kaydedilmesinin, kişiye ait bilgileri içeren mektupların açılıp okunarak sistemde tutulmasını başvurusunun özel hayatına ve haberleşmesine müdahale oluşturduğunu kabul ettiğini belirtmiştir.

Sınırlamanın Anayasa m. 13 hükmünde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, meşru amaç taşıma, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama kriterlerine uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Bu bağlamda somut başvuruda öncelikle müdahalenin kanuni dayanağının bulunup bulunmadığı incelenmelidir.

Temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasına ilişkin kanunların şeklen var olması yeterli olmadığı, kanunilik ölçütünün aynı zamanda maddi bir içeriği de gerektirmekte olup bu noktada kanunun niteliğinin önem kazandığı vurgulanmıştır. Somut başvuru açısından, ilgili sisteme bilgilerin girilmesinin, müdahaleye temel oluşturan meşru amaçları taşıma şartına bağlı olması ve söz konusu yasal düzenlemenin, hangi bilgilerin kayıt altına alınabileceği, hangi yetkililere iletilebileceği, böyle bir iletişimin hangi koşullarda mümkün olabileceği ve bilginin ilgili makamlara iletilmesi hususlarında izlenecek usul hakkında açık ve ayrıntılı hükümler içermesi gerektiği belirtilmiştir. Söz konusu sisteme ilişkin düzenlemenin, bilgi toplama, kaydetme ve bilgiyi ilgili makamlarla paylaşma veya sair şekilde kullanma konusunda yetkili makamlara tanıdığı takdir yetkisinin kullanılma tarzı ve alanı bakımından vatandaşlara yeterince öngörülebilir bulunma olanağı sağlaması gerektiği vurgulanmıştır.

Kanun veya ilgili kanuna dayanan mevzuatın özellikle yazışmaların sistematik olarak kaydedilmesinin kapsamına ve mektup ile içeriğindeki mahrem bilgiler ile kişisel verilerin muhafazasına ilişkin esasları belirlemesi gerektiği ifade edilmiştir. Bununla birlikte, ilgili mevzuatın, mahpusların yazışmalarının tutulma süresi, bu yazışmalara üçüncü kişilerin erişimi ile içeriğindeki verilerin kullanılması, imhası ve verilerin gizliliğinin sağlanması hususlarına ilişkin muhatapların yetki aşımı ve keyfiliğe karşı yeteri kadar güvenceye sahip olmalarını sağlayacak açık ve detaylı kuralları içermesi de gerekmektedir.

IV. SONUÇ

Somut başvuruda, Genelge ile tüm hükümlü ve tutukluların resmi makamlara veya savunması için avukatına verdiği kapalı zarf içindeki mektup ve faksler hariç olmak üzere tüm faks ve yazışmaların taranarak suretiyle UYAP'a kaydedilmesi gerektiği düzenlenmiştir. Bu düzenleme, mahpusun sakıncalı bulunmayan, kişisel nitelikteki bilgilerini de içeren ve yargısal süreçlerle ilgisi olmayan yazışmalarının UYAP'a kaydedilmesi suretiyle muhafaza edilmesine olanak sağlamaktadır. Bu husus, mevzuatın fiziki ortamdaki mektubun sakıncalı olup olmamasına göre belirlediği usulden ayrılma sonucunu doğurmaktadır. Bunun yanında, mahpusun yazışmalarının ne kadar süreyle sistemde saklı tutulacağı, bunların üçüncü kişilerin erişimine ve kullanımına hangi şartlarda açılacağı, infaz kurumu tarafından hangi mercilerle paylaşılabilmesi ile kişisel verilerin ve mahremiyetin nasıl korunacağı hususlarında da açık bir düzenleme mevcut olmadığından, anılan konular yönünden bir belirsizliğin bulunduğu tespit edilmiştir. Bu itibarla, Başvurucu'nun Anayasa m. 20 ve m. 22 hükümlerinde güvence altına alınan mahremiyet ve kişisel verilerin korunmasını isteme bağlamında özel hayata saygı hakkı ile haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine oybirliğiyle hükmedilmiştir.

* * *

Yukarıdaki notumuza ilişkin herhangi bir sorunuz olması halinde bizlere her zaman ulaşabilirsiniz.

Güner Hukuk Bürosu 1996 yılında kurulmuştur. Kuruluşundan bu yana; şirketler hukuku, birleşme ve devralmalar, banka-finans, enerji, teknoloji, medya-telekomünikasyon ve uyuşmazlık çözümü alanlarında Türkiye'nin önde gelen ofislerinden biri haline gelmiştir.

İletişim

Ece Güner Toprak
Yönetici Ortak
eg@guner.av.tr

Burçak Kurt Biçer
Ortak
bkb@guner.av.tr

Can Güner
Yönetici Avukat
cg@guner.av.tr

Ecem Çetinyılmaz
Yönetici Avukat
ec@guner.av.tr

Güner Hukuk Bürosu
Levent Caddesi, Alt Zeren Sokak No.7
Levent 34330, İstanbul
T +90 212 282 4385
F +90 212 282 4305
info@guner.av.tr
www.guner.av.tr